

Reinhard Breit

PROSTORNO PLANIRANJE U OTEŽANIM UVJETIMA

Poslovna knjiga d.o.o., Zagreb, 1995, 112. str.

Nedavno je u izdanju »Poslovne knjige« d.o.o, Zagreb, a uz potporu Austrijskog kulturnog instituta iz Zagreba, publicirana knjiga Reinharda Breita, **Prostorno planiranje u otežanim uvjetima**, koju je izvorno izdala 1993. godine Međunarodna udruga za oblikovanje gradova iz Beča.

Autor je inženjer, prostorni planer s dužim iskustvom prostornog planiranja u Grazu, Finskoj, Njemačkoj i Austriji, a od 1980. g. je sveučilišni profesor na Institutu za urbanističko i regionalno planiranje u Berlinu. Ova omanja knjiga, bez obzira na skroman opseg, predstavlja vrlo sažet, metodološki jasan program mjera prostornog planiranja koje je moguće primijeniti u otežanim uvjetima, odnosno, specifičnije rečeno, u poratnoj Hrvatskoj. Knjiga je, zapravo, i namijenjena ponajprije prostornim planerima, ali i donosiocima odluka, političarima, ministarstvima za graditeljstvo, obnovu, izbjeglištvo i sl., kojima može poslužiti kao solidan podsjetnik kako bi rješavanju pojedinih problema obnove – sa stajališta prostornog planiranja – trebalo pristupiti.

Knjiga ne daje gotove opće odgovore, recepte i rješenja na vrlo kompleksne probleme do kojih su posljedice rata dovele, no daje niz iznimno korisnih savjeta, sistematizacija i prijedloga postupaka kojima bi se problemi rekonstrukcije života prvo temeljito uočili, razmotrili, a zatim predložila rješenja koja će imati dugoročnije trajanje i opću suglasnost.

U prvim poglavljima knjige navode se osnovna načela prostornog planiranja pri čemu se težište stavlja na konceptualizaciju prostornog planiranja kao cjeline postupaka »rješavanja problema«, a ne cilj-

noorijentiranog planiranja za neka kasnija, finalna stanja. Pridodat ćemo ovoj klasifikaciji i orijentaciju ovih prvih poglavlja na tzv. adaptivno i akcijsko planiranje, odnosno planiranje koje se nužno adaptira postojećim uvjetima na terenu, ali i političkoj i socijalnoj klimi.

U knjizi se, nadalje, raspravlja o elementima »ekstremnih uvjeta« u planiranju i u tom se smislu razmatraju ponajprije različite strategije planiranja. Razvija se i model koji obuhvaća raspravu o načelima koja nabrajaju razine institucija, grupa, ali i pojedinaca koji moraju biti uključeni u strategiju planiranja, a zatim se prelazi na opis elemenata i same strukture modela. U njemu se precizno razrađuje potreba formiranja različitih tipova radnih grupa (za problemska područja, za stručna područja, različitih radnih grupa), a predviđaju se i nužne radnje koje valja poduzeti da bi se model mogao realizirati. U tom smislu se nabrajaju potrebni obuhvati osoba, grupa i institucija, temeljnog materijala i informacija, ali i političkog zaleđa i potrebnog publiciteta za djelotvorno provođenje strategije primjene modela. Također, pomno se razrađuje potreba osnivanja različitih radnih grupa i ukupne organizacijske strukture, vođenja koncepta i rasprava o pojedinačnim projektima.

Posljednji dio knjige posvećen je razmatranju različitih tipova preporuka za realizaciju modela planiranja u otežanim uvjetima. Osim načelne razine preporuka u kojima se daje osvrt na teritorijalni ustroj republike i aspekte planiranja koji iz toga proistječu, vrlo su korisne specifične preporuke koje se iznose za novu obradu lokalnog prostora planiranja na području Pakraca. Pakračko područje izabrano je kao specifičan »case study« u kojem se predlaže testiranje modela planiranja u otežanim uvjetima. U tom se smislu analiziraju lokacijski preduvjeti, regionalni aspekti i preporuke koje iz njih proistječu, aspekti preporuka s obzirom na Lipik kao turističko mjesto, načelne preporuke za

preradu postojećih planova Pakraca, kao i preporuke za izradu specifičnih planova za radne zone, stambenu izgradnju, socijalnu infrastrukturu, određivanje komunalne zone, prometne aspekte i preporuke za odnos prema okolišu. U završnom se razmatranju iznose sumarni pregledi najvažnijih točaka ove analize.

Ova specifična knjižica ima vrlo veliku upotrebljivost za organizaciju obnove u ratom oštećenim područjima Hrvatske. No, njena korisnost je umnogo veća od upravo navedene — ona predstavlja izvrstan, metodološki korektan i za mnoge inovativan priručnik o prostornom planiranju. Opis planiranja u »otežanim uvjetima« može se uzeti relativno — svako se planiranje, na ovaj ili onaj način, odvija u teškim uvjetima. Rat je, svakako, ostavio posljedice koje se mogu mjeriti s posljedicama elementarnih katastrofa, s nizom teško u potpunosti sagledivih fizičkih, ali i socijalnih posljedica. Ispravan pristup obnovi razorenog, izgradnji fizičke, ali i socijalne strukture razrušenih mjesta, podloga je uspostavljanju (ponovnih) normalnih uvjeta stanovanja i života diljem republike. Ova knjiga je u navedenom poslu svakako nezaobilazan pomoćnik i valjalo bi je konzultirati u izradi i globalnih, ali i specijalnijih, lokalnijih ili sektorskih planova obnove.

Stoga je njena korisnost višestruka — kako za različite institucionalne razine tako i za pojedince koji se profesionalno bave prostornim planiranjem, pa i obnovom. Vrijednost ove publikacije utoliko je veća jer je nastala kao rezultat neprofitnog interesa i međunarodne pomoći austrijske vlade, koja je ne samo da je angažirala stručnjake koji su analizirali situaciju nego je i potpomogla tiskanje ove vrijedne publikacije. Stoga svim nosiocima inicijativa, a posebno autoru Reinhardu Breitu, valja zahvaliti na uloženom trudu. Osim zahvala svima onima koji su pridonijeli da se ova knjižica pojavi u javnosti, bilo bi isto tako važno da ona dođe i do svih potencijalnih korisnika, i to što je moguće

brže. Zabrinjava, međutim, da je prošlo dvije godine od njenog prvog objavljivanja (1993.) do njenog prevođenja na hrvatski jezik (1995.). Procesi obnove su u tijeku, pa je potreba i za ovakvom stručnom pisanom pomoći vrlo dragocjena i vrlo hitna. Ukoliko se ta brzina potakne i ovim malim prikazom, i on će ispuniti svoju svrhu.

Ognjen Čaldarović

Jörg J. Bojanovsky

ÖKOLOGIE UND SOZIOKULTURELLE EVOLUTION

Zur Entwicklung unserer Gesellschaft

**Ferdinand Enke Verlag, Stuttgart, 1994,
218 str.**

Interes za probleme razvoja ne ograničava se samo na neke discipline i znanstvene profile. On danas postaje gotovo univerzalan za sve znanosti. Jer, egzaktne spoznaje današnjeg stanja odnosa društva i okoliša, osobito u prirodnim znanostima, sve više postavljaju pitanja promjene stanja i traže uporišta za njegovo objašnjenje »duboko« u evoluciji, koja se odvija prema kozmičkim zakonima (Verbeek, 1994:215–235). Tako je problem evolucije ponovno postao aktualan: s jedne strane u prirodnoznanstvenom polju (osobito nakon otkrića DNA i rasprava o genetskom inženjeringu) kao pitanje biološke programiranosti, a s druge strane u socijalnoznanstvenom i duhovnom polju kao pitanje društvenih i općenito ljudskih perspektiva. Nedvojbeno je da se odgovori sve više traže u kompleksnijim pristupima, daleko od disciplinarnog ograničenosti, a u kontekstu dugoročnih razvojnih tendencija, bez obzira na to koliko se danas o njima mogu izreći pouzdane spoznaje. Nastala je pomama za spoznavanjem bitka evolucije. Njoj se pridružuju i socijalnoekološka i sociokulturna istraživanja s pokušajima tumačenja do-